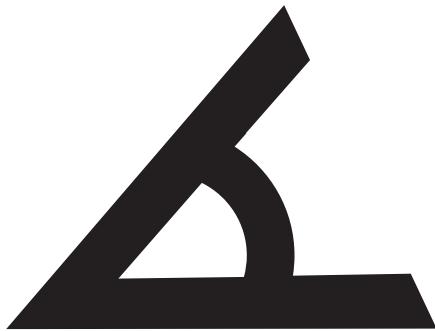

Национален младински совет
на Македонија

АНАЛИЗА

на застапеноста на младинските
политики во програмите на политичките
партии за време на парламентарните
избори 2014 година

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

329.8:316.66-053.5]:342.8(497.7)"2014"

[АНАЛИЗА] : на застапеноста на младинските политики во програмите на политичките партии за време на парламентарните избори 2014 година / [автори Иван Јованов, Мартин Алексоски, Благица Петрова, Соња Николовска, Акиф Кариман, Симона Сарделиќ, Стефан Александар Јовановски, Владимир Делов, Александра Христова, Катерина Велоска]. - Скопје : Сојуз Национален младински совет на Македонија, 2016. - 14, 13 стр. ; 21 см

Насл. стр. на припечатениот текст: [Analizë] : e përfaqësimi të politikave rinore në programet e partive politike gjatë zgjedhjeve parlamentare në vitin 2014. - Обата текста меѓусебно печатени во спротивни насоки. - Текст на мак. и алб. јазик. - Автори: Иван Јованов, Мартин Алексоски, Благица Петрова, Соња Николовска, Акиф Кариман, Симона Сарделиќ, Стефан Александар Јовановски, Владимир Делов, Александра Христова, Катерина Велоска

а) Парламентарни избори - Партички програми - Младинска политика - Македонија - 2014

ISBN 978-608-65879-1-8
COBISS.MK-ID 100801290

ИЗДАВАЧ Национален младински совет на Македонија (Këshilli Rinor Nacion-al i Maqedonisë) **ЗА ИЗДАВАЧОТ** Дамјан Николовски, претседател **АВТОРИ** Иван Јованов, Мартин Алексоски, Благица Петрова, Соња Николовска, Акиф Кариман, Симона Сарделиќ Биок, Стефан Александар Јовановски, Владимир Делов, Александра Христова, Катерина Велоска **ПРЕВОД** Линдита Бильал-Абдулаху (Lindita Bilall-Abdulahu) **ДИЗАЈН** Иван Дургутовски **ТИРАЖ** 1000

Проектната активност “Младите во фокусот на изборите 2016” на Националниот младински совет на Македонија се реализира во рамките на програмата на Националниот демократски институт за меѓународни работи (НДИ) во Македонија за Зајакнување на граѓанското учество во политичките процеси, финансиски поддржана од Националната фондација за демократија (НЕД). Изразените мислења и ставови се на авторите и не значи дека ги рефлектираат тие на НДИ и НЕД.

National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

Р

СОДРЖИНА

04» Вовед / **05»** Индикатор 1 - неформално образование / **06»** Индикатор 2 – младински обуки / **07»** Индикатор 3 – младинска легислатива / **10»** Индикатор 4 – буџет за млади / **12»** Индикатор 5 – политика за младинско информирање / **13»** Индикатор 6 – децентрализираност на политики за млади / **13»** Индикатор 7 – младинско истражување / **14»** Индикатор 8 – младинско учество / **14»** Индикатор 9 – меѓуминистерска соработка / **15»** Индикатор 10 – иновација / **15»** Индикатор 11 – советодавни тела за млади / **16»** Заклучок

» ВОВЕД

Оваа анализа претставува краток преглед на застапеноста на младинските политики во програмите на политичките партии од парламентарните избори во 2014 година. Целта на анализата е да се согледа квалитетот на мерките предложени за младите од страна на главните политички субјекти, користејќи ја методологијата на 11-те индикатори за квалитетна младинска политика користена од Европскиот младински форум, и развиена од Питер Лорицен.

Според Советот на Европа „Целта на младинската политика е да се создадат услови и можности за учење и искуства кои ќе им овозможат и обезбедат на младите луѓе да ги развијат нивните вештини, знаења и компетенции за да учествуваат во демократските текови и да се интегрираат во општеството“¹.

Тргнувајќи оттука, Националниот младински совет на Македонија за првпат во нашата земја прави ваква сеопсежна анализа, за младите да го добијат својот заслужен фокус и внимание за време на клучен период како што е предизборниот. Потребно е младите да бидат гледани како ресурс, а не како проблем и во таа насока тие заслужуваат долгорочни и квалитетни младински политики, а не краткорочни ад-хок решенија и мерки. Во таа насока овие индикатори можат да бидат водечки инструмент за институциите кои работат во полето на младите или пак на организациите кои се занимават со младински политики.

Во оваа публикација беа анализирани 8 програми на политички партии, меѓу кои: ВМРО-ДПМНЕ, Социјал демократски сојуз на Македонија (СДСМ), Демократска обнова на Македонија (ДОМ), Демократска унија за интеграција (ДУИ), Либерално демократска партија (ЛДП), Социјалистичка партија на Македонија (СПМ), Партија на обединети демократи на Македонија (ПОДЕМ) и Партија за европска интеграција (ПЕИ)

¹Siurala, Lasse (2005): European framework of youth policy, срп.50.

°ИНДИКАТОР 1

НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

5

Како политиките на една институција може да охрабрат и да промовираат активен процес на учење на младите луѓе надвор од формалниот образовен систем?

Поддршка на младите да станат активни граѓани, треба да се прави преку образовни активности надвор од формалниот образовен систем. Тоа подразбира младински иницијативи, младински клубови и невладини младински организации кои активно ги вклучуваат младите луѓе на сите нивоа и каде младите луѓе одлучуваат и играат централна улога во развојот на младите како активни граѓани во општеството.

Во програмите на политичките партии (ДУИ, ПОДЕМ и ПЕИ) неформалното образование не е воопшто застапено, кај ЛДП неформалното образование е застапено со две мерки - враќање на младите во природата преку проактивна и истражувачка настава во природа и акциски план за развој и унапредување на спортом кај младите преку различни спортски школи. Најобемни според содржината односно предвидените мерки се програмите на СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ. Во програмата на СДСМ се предвидени шест мерки: воспоставување на систем за сертификација и акредитација на знаењето и вештините стекнати надвор од формалното образование, воведување на фонд на часови во годината за стекнување на практичен начин на вештини и знаења, средношколска олимпијада, тематски средношколски натпревари, младински спортски школи и младинско аматерско културно движење, додека ВМРО ДПМНЕ имаат предвидено сет од 11 мерки кои вклучуваат воспоставување на систем за обука на ученици за програмирање и нивно учество на меѓународни натпревари, курсеви наменети за деца без родители односно лица кои до 18 години имале статус на деца без родители како и портали за едукација.

Во програмата на ДОМ предвидени се волонтирање и работа од страна на надарени ученици со послаби ученици и нивна сертификација како и омасовување на спортските активности во основните и средните училишта (што подразбира зголемување на времето посветено на спортом, формирање на спортски тимови и организирање на меѓучилишни спортски манифестации со натпреварувачки или рекреатвен карактер. СПМ во својата програма покрај масовната физичка култура посебно внимание ќе посветува на развојот на спортските клубови и на врвниот спорт.

°ИНДИКАТОР 2

МЛАДИНСКИ ОБУКИ

Добрата политика за обуки е предуслов за подобро структуирање на невладиниот сектор.

Младинските обуки не се застапени во програмата на ПЕИ. Се посветува внимание на осовременување на објектите, училиштата и изградба на училишта. Во поглед на формалното образование корисно е тоа што е посветен посебен дел на високото образование и тоа што на полето на основно и средно образование се залагаат за целосен опфат во наставата, за развој на приватни училишта. Исто така тие ја поддржуваат државната матура и се залагаат за државни квоти на приватни универзитети.

Младинските обуки не се застапени ниту во програмата на ДУИ која е предмет на оваа обработка. Најслично нешто што е обработено и на што се посветува внимание е формалниот образовен систем каде сепак повеќе се посветува внимание на реновирање објекти, изградба на училишта и помошна инфраструктура (игралишта, сали и сл.) и делумно набавка на училишна опрема и помагала.

Политиката за младински обуки во програмата на ЛДП е застапена во следниве три мерки: едукација и обука за самовработување, промоција на образование и обуки за претприемништво и менаџерство, но и промоција на образование и обука за започнување на бизнис.

Во програмата на ВМРО-ДПМНЕ се предвидени портал за учење и развој на вештини како и интерактивен портал за тутори како и систем за учење на далечина односно платформа за онлајн учење на македонски и английски јазик. Предвидени се и активности за работа со талентирани млади и нивна подготвока за раководни функции во јавен сектор (fasttrack), воспоставување на систем за обука на ученици за програмирање и нивна подготвока за учество на значајни меѓународни натпреварувања како и активности насочени кон децата без родители, односно лица кои до 18 годишна возраст имале таков статус.

Според ДОМ се предвидува центарот за средно стручно образование и обука посериозно да пристапи кон изготвување концепт за примена на Кредит трансфер системот (КТС) во средното стручно образование како

услов за поголема мобилност на учениците и наставниот кадар во државата и надвор од неа и креирање на програма за обука на академскиот кадар на универзитетите со цел поголемо искористување на можностите што ги нуди ЕУ.

7

Младинските обуки не се застапени во програмата на СДСМ и СПМ.

ПОДЕМ во својата програма предвидува проекти за искуствена поддршка за невработените, младите до 29 години кои ќе започнуваат свој бизнис, како и поддршка на секаков тип на иницијативи, проекти и програми за развој на системот на доживотно учење, како и доквалификација и преквалификација на тековните кадри, со цел ажурирање и надградување на постојните знаења, вештини, способности и компетенции на населението. Исто така тие предвидуваат и поттикнување на младите да ја развиваат својата кариера во оваа област преку стипендирање, поголема понуда на наставно-научни насоки во областа на екологијата од страна на факултетите.

°ИНДИКАТОР 3

МЛАДИНСКА ЛЕГИСЛАТИВА

Легислативата на младинското поле треба да биде во линија со другите димензии за проактивни младински политики. Легислативата треба да овозможи и предвиди вклученост на младите луѓе и младинските организации во процесите на донесување на одлуки и да направи законска рамка за ефикасна работа на институциите на младински прашања.

Програмата на ПЕИ нема посебен дел кој се однесува на младите, а во областите како образование, култура, спорт, здравство и економија не се предвидени мерки за подобрување на положбата на младите ниту за посебна младинска легислатива. Програмата на ДУИ не предвидува мерки за подобрување на положбата на младите или какви било други бенефиции за млади. Како мерка е наведено реформа на државните универзитети, но не е подетално разработено.

Младинската легислатива е најмалку застапениот дел во програмата на ВМРО-ДПМНЕ. Во оваа област тие предвидуваат процес на креирање на Национална стратегија за млади, како и Локални младински совети и стратегии низ цела Македонија.

Програмата на СДСМ предвидува 12 мерки за подобрување на положбата на младите преку законски измени и тоа ослободување од плаќање на социјални придонеси на сите работодавачи кои ќе обезбедат прво вработување на млади лица до 29-годишна возраст во период од 1 година. Во рамки на средното образование програмата предвидува воведување на задолжителен предмет за стручно образование, кој би се изучувал во завршната година и укинување на екстерното тестирање. Во делот образование вклучена е мерка за подготовкa на учениците за следна фаза на образование и тоа во основно образование првите 5 години да бидат со описно оценување, додека во вториот дел да се премине на нумеричко оценување. Во овој контекст се предвидува и зајакнување на менаџерските тимови во училиштата и воведување на соодветен модел на настава и оценување. Во рамки на високото образование се предвидува менторство за најдобрите дипломирани студенти за да работат како наставен кадар во основно и средно образование во период од 2 години. Исто така предвидено е и враќање на автономијата на универзитетот и реформа на државните универзитети. Предвидена е и нова политика за стипендирање на студентите преку државни стипендии и фискални олеснувања за компаниите кои ќе одвојуваат процент од добивката за стипендирање, но и државна квота за бесплатно студирање за најдобрите матуранти.

Програмата на ЛДП предвидува мерки за подобрување на положбата на младите преку законски измени на следниот начин: стекнување на право на глас на 17 години, право на стекнување возачка дозвола на 16 години, промоција на стручното образование и воведување на програма за вработување на млади лица со 30% пониски придонеси во првата година од вработувањето, целосна автономија на универзитетите освен во делот на финансирање и корекција на концептот на државна матура. Во програмата на ЛДП се предвидува соодветен обучен кадар во училиштата со што бил се зголемил квалитетот на наставата, поддршка на законски одредби кои се во насока на поквалитетни изданија на учебници, ревизија на наставните планови и програми со цел повисоки резултати во образованието. Понатаму, проверка на Законот за задолжително средно образование и доколку квалитетот на завршените ученици е лош, ставање во мирување на истиот.

ЛДП се залага за почитување на критериумите и стандардите при оценување и стекнување со диплома како и поддршка на добро организирано екстерно оценување на учениците и наставниот кадар.

ДОМ во својата програма се залага за тоа помладите лица со попреченост да добиваат квалитетно примарно, секундарно и терцијално образование во инклузивни училишта, со обучени наставници и специјално изработени

образовни материјали. Притоа акцент е ставено на внатрешната и надворешната евалуација на универзитетите/факултетите и изработка на долгорочни стратешки планови. Исто така се предвидува и реформи во средното стручно образование и воведување КТС (кредит трансфер систем) кој ќе обезбеди рационална подвижност на кандидатите во доживотното учење, во средното и постсредното образование и конзистентната поврзаност со високото образование.

ДОМ во својата програма се залага за окрупнување на гимназиското образование во две насоки: природни науки и општествено јазични со што би се надминал проблемот со бројот на ученици. Во делот на волонтерството се предвидува прецизно регулирање на волонтерското работење, времено вработување на младите и вклучување на тоа работно време во работниот стаж. Исто така се предвидува и вреднување на практичната настава на факултетите (за време на студиите) и пресметување на праксата како работно искуство/стаж. Во делот на здравството се предвидува задолжителна здравствена заштита без партиципација, лекови и медицински помагала за деца и млади до 18 години, лица со посебни потреби, бремени жени, родилки и лица со малигни заболувања.

СПМ во својата програма ја вметнува грижата кон младите научници и истражувачи како приоритетен интерес стимулирајќи ги научните институции во креирањето на младиот научен кадар по пат на стипендирање до највисоките научни звања и другите видови специјализација во земјата и во странство. СПМ предвидува реформа во образовниот систем насочен кон масовно образование за производство кое ќе ги задоволува потребите на поголем дел ученици, а преку водењето на соодветна социјална политика да не бидат на товар на економски посиромашните семејства како и на популацијата од селата и од неразвиените средини во РМ. Тие предвидуваат концепирање на систем на средно и на високо образование според афинитетите на учениците и на студентите, и согласно потребите на државата, со нагласен приоритет на талентираните. СПМ во програмата наведува дека ќе обезбеди бесплатно основно, средно и високо образование во државните образовни установи и институции, пристојна стипендија за талентираните и кредитирање на учениците и на студентите со јасно утврдени критериуми, кои ќе ги опфаќаат социјално загрозените. СПМ предвидува систем на мерки за спречување на одливот на научниот и на високостручниот млад кадар во странство и негово продуктивно вработување во Република Македонија. Во законската регулатива СПМ предвидува стимулирање на титуларот за натамошно инвестирање во производството и во услужните дејности што ќе овозможи нови вработувања, особено, на млади стручни кадри.

ПОДЕМ во својата програма се залага за укинување на принципот на вработување како волонтери во државни и јавни служби, освен за оние за кои Законот тоа го одредува, и секое волонтирање по измината трета година предвидува да премине во вработување на лицето во работен однос на неопределено време, како и секој договор за вработување на дело на било кое работно место, со тоа што и времето на прекинувањето во склучување на одделни договори ќе се смета за стаж. ПОДЕМ предвидува отворање на 3 нови факултети при универзитетот Св. Климент Охридски-Битола, Медицински, Архитектонски и Филолошки факултет, кои недостигаат во Битолскиот/Пелагонискиот регион. Исто така се споменува и реорганизација и преструктуирање на постојните факултети и институти каде кои што постои мал интерес за студирање, на тој начин „спасувајќи“ го државниот буџет од непотребни и излишни трошоци, како и практикување на рамномерна апликација и дистрибуција на средствата во високото образование и науката. На крај, во програмите се споменува зголемување на бројот на стручни средни училишта од кои би произлегле профилирани кадри компатибилни со барањата на пазарите на државите-членки на Европската Унија, но и враќање на школските амбуланти за подобрување на здравствената заштита на децата од училишна и предучилишна возраст.

°ИНДИКАТОР 4

БУЏЕТ ЗА МЛАДИ

Овој индикатор подразбира промовирање на одржлив развој на младинскиот сектор преку алокација на буџет за административни грантови за невладините младински организации и реализација на активности со млади.

Програмата на ВМРО ДПМНЕ е најобемна кога станува збор за буџет наменет за млади каде единствено се наведени конкретни суми на средства кои ќе се инвестираат на секој од наведените проекти на вкупно 67 проекти. Меѓу нив можеме да ги издвоиме: мерки за вработување на млади, финансиска поддршка за отворање на нови претпријатија, креирање на интерактивен портал на тутори, стипендии за студирање во странство, креирање на дата бази на податоци, претплати на списанија, парична помош, изградба на сали и терени, истражувања и кампањи и сл.

Од друга страна, во програмата на СДСМ не се наведени конкретни суми, но во неа се предвидуваат мерки кои неминовно повлекуваат буџетски

импликации како, нова политика за стипендирање на студентите преку државни стипендии и фискални олеснувања за компаниите кои ќе одвојуваат процент од добивката за стипендирање, државна квота за бесплатно студирање за најдобрите матуранти, фонд за финансирање на проекти, кои ќе ги поврзуваат приватните претпријатија со научните институции, потоа, спроведување на „Програма за практикантство“, со која ќе се обезбеди стажирање на невработени млади лица до 29-годишна возраст, субвенционирање на јавниот транспорт за сите невработени млади лица до 29 години, деца опфатени со предучилишно образование да се зголеми за 50% во период од 4 години, зголемен буџет наменет за образование на 4,5-5% од БДП, фонд за научно-истражувачка дејност со кој ќе располагаат носителите на дејноста пред сè научните институти, според утврдени критериуми. Последно, како дел од мерките наменети за подобар младински стандард се предвидува студентски град и нови студентски домови, бесплатен јавен и попусти за меѓуградски превоз, скејт-паркови и велосипедски патеки, но и укинување на партиципацијата за лекување на децата до 14-годишна возраст.

Од останатите програми, ПЕИ не предвидува посебна буџетска стимулација на младите или пак области кои би биле финансирани поради фактот што се од интерес на младите. Се споменуваат даночни бенефиции за бизнисмени и локални власти кои би инвестирале во образоването (првенствено реконструкција на училишта). Низ програмата на ДУИ и разгледувањето на најзначајните области за младите не е наведен посебен буџет и/или буџетски стимулации за младите, освен поддршка на активностите на младинскиот совет на Општина Гостивар.

Буџетот за млади во програмата на ЛДП е застапен преку следниве 3 мерки: зголемување на буџетот за спорт и рекреација, обезбедување средства во буџетот за потребна опрема за сите ученици кои не се во можност непречено да ја следат наставата, пренамена на буџетски средства од финансирање на дисперзиони студии на стипендирање студенти и помагање на социјално загрозените студенти.

Во програмата на ДОМ исто така постојат неколку мерки во оваа област. Тие предвидуваат логистичка и финансиска поддршка на спортистите преку Агенцијата за млади и спорт на Република Македонија, создавање на модерна спортска инфраструктура преку инвестиции во нови спортски објекти, модернизација на постоечките (училишни сали, спортски сали, игралишта и терени), ревитализација на спортско-рекреативните центри, поддршка на спортистите преку стимулација на нивното спонзорирање со даночни олеснувања за спонзорите и создавање на фонд за стипендии за најдобрите спортисти.

Последно, во програмата на ПОДЕМ постојат проекти за материјална поддршка за невработените, млади до 29 години кои ќе започнуваат свој бизнис. Понатаму, тие предвидуваат реновирање и обнова на сите студентски домови во Македонија, како и изградба на нови. Исто така се споменува и зголемување на средствата во државниот буџет наменети за образоването и науката, во апсолутна и релативна смисла, преку примена на принципот на јавно-приватно партнерство; но и континуирано стипендирање и кредитирање на млади и талентирани средношколци и студенти, на тој начин поттикнувајќи го квалитетот на студирањето и зголемувањето на мотивацијата на младите луѓе за инвестирање во сопственото образование.

Во програмата на СПМ не е предвиден буџет за млади.

°ИНДИКАТОР 5

ПОЛИТИКА ЗА МЛАДИНСКО ИНФОРМИРАЊЕ

Квалитетна политика за младинско информирање подразбира обезбедување отворени канали на комуникација помеѓу младите и сите најважни чинители во младинската политика. Какви напори прават институциите за информациите за можностите на млади да се лесно достапни? Дали моменталните канали за информирање се доволни? Колку младинските организации придонесуваат за информирање на младите се прашања кои ги опфаќа ова поле?

Во таа насока младинското информирање или е малку опфатено или воопшто не е опфатено во програмите на политичките партии. Во пет програми (ПЕИ, СПМ, ДУИ, ПОДЕМ и ЛДП) младинското информирање не е ниту еднаш застапено, додека пак во програмата на ВМРО-ДПМНЕ оваа област е покриена со 5 мерки кои опфаќаат кампања за борба против омраза, два веб-портали за млади од кои едниот е наменет за можност за вработување, практика и волонтирање и инфо средби за млади. Во програмата на СДСМ оваа област е застапена со три мерки кои предвидуваат методологија за изработка на учебници и национална младинска лабораторија меѓу другото. Во програмата на ДОМ е предвидена само една мерка која предвидува обука за академски кадар на универзитетите за поголемо искористување на ЕУ фондовите и програмите кои таа ги нуди за младите.

°ИНДИКАТОР 6

ДЕЦЕНТРАЛИЗИРАНОСТ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА МЛАДИ

13

Националната младинска политика треба да предвиди акции и чекори кои нема да се спроведуваат само на национално ниво, туку и на повеќе нивоа, со тоа што ќе го предвиди активното вклучување на локалните власти и други чинители засегнати од младинските прашања. Потребите на младите можат да бидат различни од регион во регион и токму тие информации треба да бидат клучни при децентрализацијата на политиките за млади. Оттука, овој дел не е воопшто застапен во програми на три партии (ДУИ, ЛДП и ПЕИ).

Во најголем дел од програмите на партиите оваа област е застапена со една мерка. На пример, во програмата на СДСМ предвидени се проекти кои ќе обезбедат вработувања на млади во помалите градски или селски средини. Во програмата на ПОДЕМ постои една мерка која е од декларативен карактер во насока на заложба, но не е конкретна активност. Додека пак во програмата на СПМ тоа е исто така во рамки на заложба за зајакнување на локалните самоуправи кои ги засегаат младите, но не значи нужно дека би биле опфатени. Поконкретна мерка во оваа област е застапена во програмата на ДОМ во која се предвидуваат младински креативни центри на локално ниво.

И за крај, во програмата на ВМРО-ДПМНЕ предвидени се две мерки и тоа во насока на креирање на локални младински совети и креирање на локални младински стратегии низ општините во Македонија.

°ИНДИКАТОР 7

МЛАДИНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ

Младинските политики мора да бидат базирани врз истражувањата за младите луѓе. Наодите од истражувањата за млади треба да го одредат фокусот на властите за младите луѓе. Без вистински и редовни истражувања политиките за млади не можат да имаат ефект.

Загрижувачки е фактот што младинското истражување е застапено само со една мерка во програмите на политичките партии со оглед на фактот што истражувањата треба да претставуваат база и причина за секоја предложена политика.

Единствената мерка предвидена во овој дел е во програмата на ВМРО-ДПМНЕ и тоа спроведување на истражување за младинските трендови во Република Македонија.

14

°ИНДИКАТОР 8 МЛАДИНСКО УЧЕСТВО

Младинските политики мора да промовираат учество на младите на сите нивоа. Поттикнувањето и овозможувањето на активно младинско учество, особено преку младинските невладини организации мора да се централен елемент на младинските политики.

Сепак младинското учество речиси и да не е третирано како такво во програмите на политичките партии. Вкупно во сите програми предвидени се 6 мерки.

Најмногу мерки се превидени во програмата на ПОДЕМ каде единствено се споменува соработка и вклучување на невладините организации во процесот на одлучување каде меѓудругото се предвидува и воспоставување на Национален Совет за разгледување на заклучоци на меѓународни тела и организации каде Република Македонија е членка, кој би бил и задолжен за спроведување и имплементирање в о националната политика и стратегија.

Во останатите програми, ВМРО-ДПМНЕ предвидува креирање на Стратегија за млади (процес кој е веќе комплетиран), СДСМ предвидува закон за студентско организирање, а во таа насока ЛДП предвидува демонополизација на Студентскиот парламент со формирање на повеќе студентски организации.

°ИНДИКАТОР 9 МЕЃУМИНИСТЕРСКА СОРАБОТКА

Меѓуминистерската соработка опфаќа меѓусекторски пристап во градењето на сеопфатни младински политики, што подразбира и заедничка одговорност и соработка помеѓу различните институции засегнати од младински прашања.

Меѓуминистерската соработка не е застапена во ниту една програма.

°ИНДИКАТОР 10

ИНОВАЦИЈА

15

Младинските политики треба да промовираат иновативност преку предлагање на креативност при надминување на предизвиците и стимулирање на иновација и креативност кај младите луѓе.

Иновацијата е елемент кој што е делумно застапен во програмите на политичките партии. Имено, во програмата на ДОМ се предлага воведување на информатичко-комуникациската технологија во образоването и интерактивноста на воспитното образовниот процес според европски практики. Понатаму, отворање на нови работни места, особено т.н. зелени работни места. Во програмата на ПОДЕМ се предвидува соработка помеѓу високообразовните институции и претпријатијата од бизнис секторот, со цел понуда на профили кои се барани, актуелни и неопходни на пазарот на трудот како и поддршка на кратка и документарна продукција на млади автори и дебитанти меѓудругото.

Во програмата на СДСМ овој дел е застапен со 7 мерки, меѓу кои предничат “Младинската гаранција” според примерот на државите од Европската унија како и формирање на македонска мрежа на бизнис-инкубатори. Во програмата на ВМРО-ДПМНЕ фокусот е ставен на финансиска поддршка за бизнис идеи за туризам, креирани од студенти. Потоа, креирање на оперативен план за активни програми и мерки за вработување на млади 2015-2016 и програма за талентирани млади и нивна подготовка за раководни позиции. Вкупно овој дел е застапен со 8 мерки. Последно, во програмата на ЛДП постојат 3 мерки меѓу кои се помош при барање работа и кариерно планирање и Е-учење –open source платформа за споделување на образовни материјали.

°ИНДИКАТОР 11

СОВЕТОДАВНИ ТЕЛА ЗА МЛАДИ

Во програмите на политичките партии ДУИ, ПЕИ и ЛДП нема наведено никакви мерки или предлози за советодавни тела за млади, додека во програмите на СДСМ, СПМ, ДОМ, ПОДЕМ и ВМРО-ДПМНЕ се предлага формирање на локални младински совети во општините.

∴ ЗАКЛУЧОК

Според приложената анализа, може да се забележи дека најголем дел од политичките партии во своите изборни програми, младите и младинските политики ги третираат површно и не обрнуваат внимание на голем дел од потребите и приоритетите на младите, како што се подредени според индикаторите за младински политики на Европскиот младински форум.

Генерално, најголем дел од партиите содржината во изборните програми која се однесува на младите, ја фокусираат на спортски активности и спортска инфраструктура притоа занемарувајќи цели области на младинската политика како младинскиот стандард, механизмите за застапување за права на младите, младинското организирање и информирање, младинското учество, меѓуминистерска соработка, програми за вработување и самовработување на млади и низа други стратешки области за младите. Дополнително, кога ќе се погледнат планираните активности кои се однесуваат на секој индикатор се добива впечаток дека најголем дел од приложеното се паушално наведени мерки кои не се резултат на методолошки истражувања и студиозен пристап, туку на генерални заложби. Покрај наведеното може да се забележи дека и кај предвидените мерки не се содржани акциски планови за имплементација со временски рокови, начин за спроведување на предвидената активност и потребен односно предвиден буџет (освен во програмата на ВМРО-ДПМНЕ).

Отсуствуваат и мерки за евалуација кои би помогнале за прецизно утврдување на постигнатите резултати со секоја од предвидените мерки. Недостигаат аргументи за тоа како се приоретизирани потребите на младите и зошто се избрани за реализација проектите и активностите кои се дел од програмата, каква е статус-кво ситуацијата во дадената област моментално, објаснување како тоа негативно влијае на состојбата на младите и нивните права и интереси и како предвидените мерки ќе помогнат во решавање на проблемот. Исто така може да се забележи и дека дел од мерките не се меѓусебно комплементарни во поглед на ефектот што се сака да се постигне со нив. Евидентно е дека според индикаторите во табелата младинските политики и мерките за млади се најопширно разработени во програмите на двете најголеми партии (ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ), каде во најголем дел за секој од индикаторите може да се најдат предвидени мерки и политики.